

Úloha regionálního stupně veřejné správy a současné krajské zřízení

David Špaček

Veřejná správa ČR - přednáška č. 7

KVE ESF

spacekov@mail.muni.cz

[Obsah]

- 1) Obecné funkce středního článku VS a principy existence
- 2) Evropská charta regionální samosprávy a regionální VS ve světě
- 3) Krajské zřízení v ČR
- 4) Regiony soudržnosti

[Literatura a jiné zdroje]

- Pomahač, R. Widemannová, M. Veřejná správa a evropská právní integrace. Praha: VŠE 2003
- Cogan, R. Krajské zřízení / Vyd. 1. Praha : ASPI, 2004
- Bližkovský, B., Šelešovský, J., Klapka, J., Nehybová, J. (Eds.). Zdokonalování veřejné správy a samosprávy České republiky. Brno: Konvoj 2007
- Wokoun, R., Mates, P. (eds.). Management regionální politiky a reforma veřejné správy. Praha: Linde Praha, a. s. 2006
- informace na webu MVCR, JMK
- v přednášce uvedená legislativa

1) Obecné funkce středního článku VS a principy existence

DECENTRALIZACE

Decentralizací rozumíme převod odpovědnosti (práv a povinností) na nezávisle demokraticky vzniklou, nižší úroveň vládnutí, která je tak nadána pravomocí rozhodovat, nemusí však být nutně finančně nezávislou.

(Cogan)

DEKONCENTRACE

Dekoncentrace je přenos práv a povinností z ústředního úřadu na orgán, který je umístěn regionálně nebo je vzniklý v regionu, s tím, aby byl blíže občanům při výkonu agendy náležející ústředním úřadům.

(Cogan)

PRINCIP SUBSIDIARITY

[1) Obecné funkce středního článku VS a principy existence]

Obecné funkce (Grospič)

- a) integrační
- b) koordinační
- c) dozorová funkce (zejména služební dohled, odborný dozor)
- d) poradní funkce spojená zároveň s odbornou a metodickou pomocí základnímu stupni
- e) funkce rozdělování, resp. přidělování finančních prostředků
- f) funkce právní pomoci
- g) funkce regionálního plánování a územního plánování velkých územních celků
- h) zprostředkující funkce vůči ústřední státní správě
- i) funkce krizového řízení v rámci regionu
- j) koordinace ochrany a péče o životní prostředí v regionu

[2) Evropská charta regionální samosprávy a regionální VS ve světě]

- další ze snah **evropské správní integrace**
- komplement ECHMS
- na základě výzvy ženevské konference o evropské regionalizaci z června 1993
- v r. 1997 schválil **Kongres místních a regionálních samospráv Evropy jako doporučení**

(http://international.lga.gov.uk/representation/local_and_regional/index.html)

- Výbor ministrů Rady Evropy v r. 1998: "*v případě standardu práva na regionální samosprávu bude patrně obtížnější dosáhnout v Radě Evropy potřebného konsensu o dostatečném počtu společných principů a pravidel než v případě standardu místní demokracie*"

[2) Evropská charta regionální samosprávy a regionální VS ve světě]

Příklady regionální veřejné správy

- FRANCIE - 22 "région", 96 "département", 320 "arrondissement", 3350 kantonů (blíže viz seminárky)
- ŘECKO - 13 regionů, 51 oblastí (nomoi)
- ITÁLIE - 20 regionů + 2 autonomní oblasti (Bolzano, Trento), 100 provincií
- ŠPANĚLSKO - 17 oblastí, 50 provincií (7 z nich je současně oblastí)
- NIZOZEMÍ - 12 provincií
- DÁNSKO - 14 oblastí (amter), Grónsko a Faerské ostrovy
- FINSKO - 6 läänit, 19 regionálních rad
(region je relativně volné sdružení obcí)
- ŠVÉDSKO - 21 VÚSC (län)
- PORTUGALSKO - 5 regionů
- VELKÁ BRITÁNIE - ANGLIE (34 counties, 274 districts), WALES (22 unitary authority councils), SKOTSKO (33 UACs), SEV. IRSKO (26 okr. sněmů)

[2) Evropská charta regionální samosprávy a regionální VS ve světě]

Příklady regionální veřejné správy

- POLSKO - 16 vojvodství (województwo), 373 okresů (powiat)
- MAĎARSKO - 19 žup, župní města a Budapešť
- SLOVENSKO - bude věcí seminárky

- JAPONSKO - 47 správních oblastí
- NOVÝ ZÉLAND (13 regionů, 74 okresů)

3) Krajské zřízení v ČR

- **obecně upraveno**
 - a) Ústavou ČR**
 - b) ústavním zákonem č. 347/1997 Sb.,
o vytvoření VÚSC**
 - c) zákonem č. 36/1960 Sb., o územním
členění státu**
 - d) zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích**
(v současnosti ve znění
zákona č. 189/2006 Sb.)
 - e) zákonem o hl. městě Praze**
(DÚ – porovnat s d) a zákonem o obcích)
 - f) řadou speciálních právních předpisů**
(viz např. Cogen: s. 22 - 24)

KRAJE A OKRESY ČESKÉ REPUBLIKY

v roce 2005

státní hranice

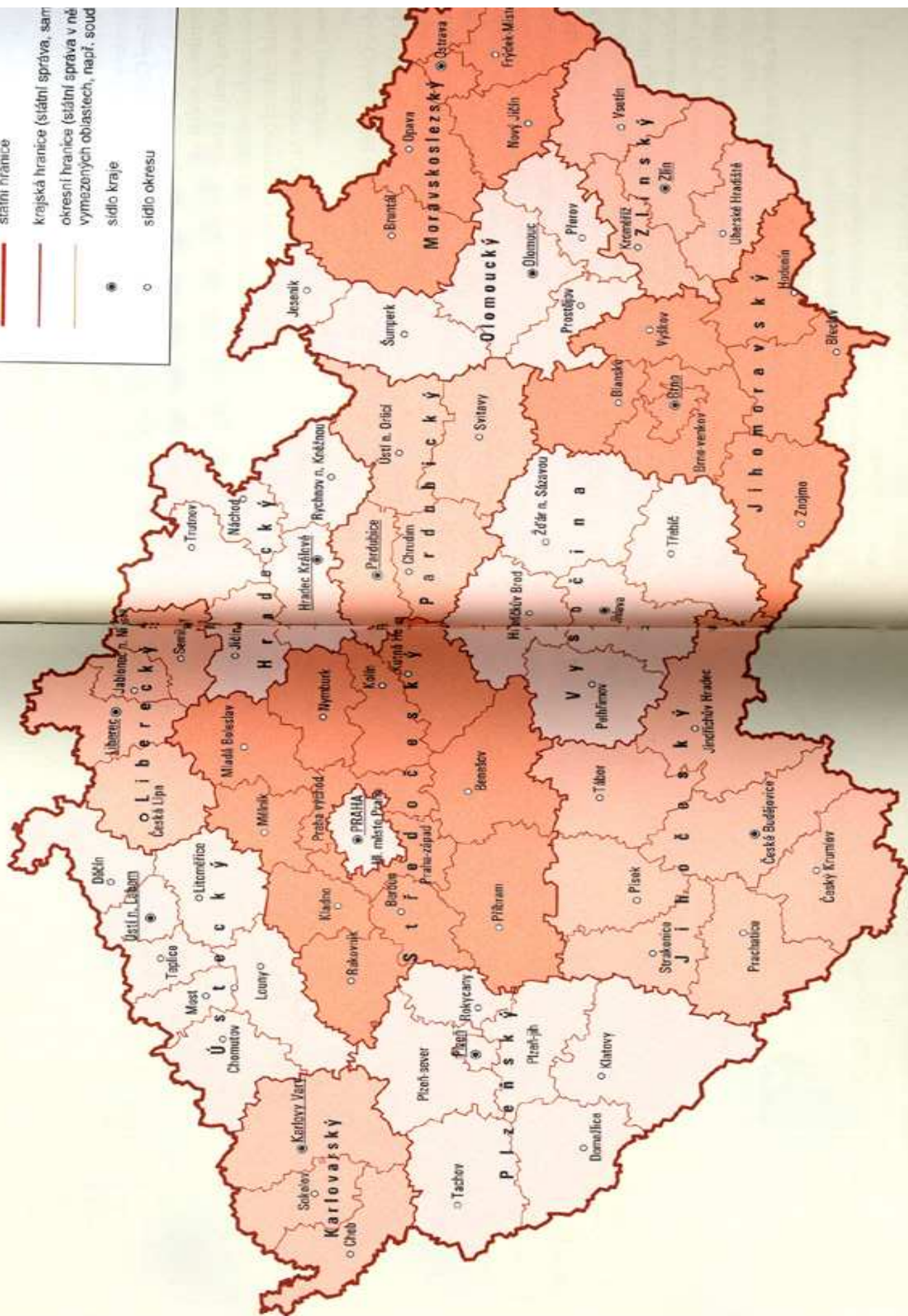
krajská hranice (státní správa, sam

okresní hranice (státní správa v ně

vymezených oblastech, např. soud

sidlo kraje

sidlo okresu

3.1 Konstitutivní prvky kraje

- a) **vznik a zánik kraje** - PČR ústavním zákonem
- b) **změna území** - pouze zákonem, např. návrh zákona zastupitelstva
- c) **sídelní město** - PČR ústavním zákonem, zastupitelstvo může iniciovat změnu zákona
- d) **název kraje** - PČR ústavním zákonem, zastupitelstvo může jen zákon navrhnout
- e) **právo na samosprávu a její rozsah** - Ústava ČR, zákon o krajích, zastupitelstvo může navrhnout z.
- f) **povinnost vykonávat státní správu** - upravuje zákon o krajích, rozhoduje PČR, zastupitelstvo může navrhnout změnu zákona

3.1 Konstitutivní prvky kraje

KRAJ = PODOBNÉ ZNAKY JAKO U OBCÍ

a) územní základ

"na rozdíl od dobře definovaného území celého českého státu a pro nás již přirozeného konceptu samosprávných celků obecních tu budou z hlediska určení území neostře působící správní mezostruktury - kraje

... politické příčiny, které působí při rozdělování území do těchto ne zcela přirozených celků" (Cogen)

b) personální základ

- **DŮ občan kraje a jeho práva (§§ 12 a 13)**

c) právní základ

"I když právní řád výslovně nestanoví, že kraj je právnickou osobou, lze mít za to, že splňuje všechny znaky právnické osoby." (Cogen), - **na základě Ústavy VPK**

d) ekonomický základ

3.2 Působnost kraje (Cogen)

1) veřejnoprávní a soukromoprávní

- rozdíly v metodách

- a) v prvním případě není třeba pomoci nikoho jiného, vůle kraje může být vynucována přímo exekučně

- b) v druhém případě potřeba nalézací rozhodnutí jiného orgánu (soudu)

2) mocenská a pečovatelská

- vynucování cílů politiky jednostrannými úkony vs.
poskytování služeb k přímému prospěchu adresáta soukromoprávními či veřejnoprávními prostředky

3.2 Působnost kraje (*Cogen*)

3) samostatná a přenesená

OBECNÉ ZÁSADY – ZÁKON O KRAJÍCH

- Do samostatné působnosti kraje patří záležitosti, které jsou v zájmu kraje a občanů kraje, pokud nejde o přenesenou působnost kraje.
- Kraj při výkonu samostatné působnosti a přenesené působnosti chrání veřejný zájem.
- Pokud zvláštní zákon upravuje působnost krajů a nestanoví, že jde o přenesenou působnost, platí, že jde vždy o činnosti patřící do samostatné působnosti krajů.
- Při výkonu samostatné působnosti kraj spolupracuje s obcemi; nesmí přitom zasahovat do jejich samostatné působnosti.

3.2 Působnost kraje (*Cogen*)

3) samostatná a přenesená OBECNÉ ZÁSADY*

- Kraje jsou povinny, pokud je to možné, předem projednat s obcemi opatření dotýkající se jejich působnosti.
- Kraj je oprávněn vyjadřovat se k návrhům státních orgánů, které se dotýkají působnosti kraje.
- Státní orgány jsou povinny, pokud je to možné, předem projednat s krajem opatření dotýkající se působnosti kraje.
- Kraj nemůže být členem svazku obcí.
- MV kontroluje výkon samostatné působnosti svěřené orgánům krajů. (§ 86)

3.2 Působnost kraje (*Cogen*)

PODMÍNKY ZÁKONNOSTI VÝKONU PŮSOBNOSTI PODOBNÉ JAKO U OBCÍ

- OZV kraje vydanou zastupitelstvem v mezích jeho samostatné působnosti lze ukládat povinnosti fyzickým a právnickým osobám, jen stanoví-li tak zákon.
- OZV a N kraje nabývají platnosti dnem vyhlášení ve Věstníku právních předpisů kraje
(má být zveřejněn i elektronicky)

3.3 Orgány kraje

působnost kraje vykonávána jeho orgány

1) ZASTUPITELSTVO

- složeno ze zastupitelů v počtu 45 až 65
- DÚ – práva a povinnosti zastupitele (§ 34)
- v samostatné působnosti vyhrazeno také
 - a) předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně
 - b) předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů, má-li za to, že jsou v rozporu se zákonem
 - c) volit zástupce kraje do regionálních rad regionů soudržnosti

3.3 Orgány kraje

1) ZASTUPITELSTVO

zřizuje vždy

- a) výbor finanční
- b) výbor kontrolní
- c) výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost
- d) výbor pro národnostní menšiny (když nad 5 %)

DŮ

- A) **KOMPETENCE VÝBORŮ**
- B) **kdy zastupitelstvu nepřísluší vykonávat jemu vyhrazené pravomoci a jaké povinnosti jsou zde předepsány**

3.3 Orgány kraje

2) RADA

- DÚ – existuje v každém kraji? co obce a zákon o obcích
- 6 – 11 radních
- hejtman, náměstek hejtmána (náměstci hejtmána) a další členové rady (DÚ - co obce a zákon o obcích)
- při výkonu své funkce odpovídá zastupitelstvu
- podává na každém zasedání zastupitelstva zprávu o své činnosti (DÚ - co obce a zákon o obcích)
- DÚ – příklady působnosti
- fakultativně poradní orgány - komise

3.3 Orgány kraje

3) HEJTMAN

- volí se v ČR přímo?
- musí být občany České republiky

PŘÍKLADY PŮSOBNOSTI

- po předchozím souhlasu ministra vnitra jmenuje a odvolává ředitele v souladu se zvláštním zákonem
- stanoví podle zvláštního předpisu plat řediteli a ukládá mu úkoly
- odpovídá za informování občanů o činnosti kraje

3.3 Orgány kraje

4) KRAJSKÝ ÚŘAD

- ředitel a zaměstnanci kraje zařazení do krajského úřadu
(DÚ - co obce a zákon o obcích)

PŘÍKLADY PŮSOBNOSTI

- přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle zvláštních zákonů
- poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím,
- zabezpečuje koordinaci výstavby a provozu informačního systému kompatibilního s informačními systémy veřejné správy
- provádí podle zákona o obcích kontrolu výkonu přenesené působnosti obcí
- v přenesené působnosti dozor nad výkonem přenesené působnosti obcí

3.3 Orgány kraje

ŘEDITEL KRAJSKÉHO ÚŘADU

– příklad působnosti

- je nadřízeným všech zaměstnanců KÚ
- stanovuje jejich platy zaměstnanců
- vydává organizační a pracovní řád
- nesmí vykonávat funkce v politických stranách a v politických hnutích

3.4 Vztah ministerstev a vlády k ÚSC

UPRAVUJE ZÁKON O KRAJÍCH V HLAVĚ VIII

- při výkonu přenesené působnosti jsou orgány územní samosprávy podřízeny příslušnému ministerstvu
- příslušná ministerstva, do jejichž působnosti náleží úseky státní správy vykonávané orgány územní samosprávy, řídí v rámci zákonů výkon státní správy vydáváním právních předpisů a směrnic
- SPECIÁLNÍ POSTAVENÍ MINISTERSTVA VNITRA
(NAPŘÍKLAD V § 93 – DÚ)

3.5 Hospodaření krajů

- PLATÍ PODOBNÉ OBECNÉ ZÁSADY JAKO U OBCÍ
- hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok přezkoumá **Ministerstvo financí**
- **§ 97a (1)**

Kraje obdrží ze státního rozpočtu příspěvek určený na úhradu nákladů spojených s převzetím výkonu státní správy v souvislosti s druhou fází reformy veřejné správy v celkovém objemu 536 mil. Kč pro rok 2003.

Výši pro jednotlivé kraje určí vláda svým usnesením.

Příspěvek neobdrží kraje, které budou dlouhodobě využívat administrativní budovy v majetku státu nebo na něž tento majetek přejde.

[4) Regiony soudržnosti]

- zákon č. 248/2000 Sb.
- DÚ
 - kolik, jaké
 - orgány
 - mají právní subjektivitu?
 - vykonávají státní správu nebo samosprávu?